

A gyermekvárás szinte kivétel nélkül örömteli állapot egy leendő édesanya számára. Úgy vagyunk kitalálva, hogy minden körülmények között bízunk abban, hogy kisbabánk egészségesen jön a világra. Ha mégsem, óriási feladatot kapunk, ami idővel hozhat akár örömeket is. Arra azonban szükség van, hogy ne essünk pánikba, és kérjük a szakemberek segítségét.

Tamás Margit évtizedek óta dolgozik mozgásterapeutaként, és látott már sok olyan esetet, amikor egy-egy oxigénhiánnyal született kisbabánál a megfelelő szakértő kezekben, a szülő hatékony együttműködésével nagyon szép eredményeket értek el.

Az első és legfontosabb teendő már kismamakorban megkezdődik, amikor az édesanya tisztában van azzal, mitől kell óvnia magát és születendő babáját, hogy minimálisra csökkenjen a terhesség alatti fejlődési rendellenesség – vallja a mozgásterapeuta.

Melyek azok a károsító tényezők, amelyek a méhen belül szóba jöhetnek?

Az egyik lehet az anyát érintő anyagcsere-betegség, mint például a cukorbetegség, amiről nem

tud, és nincs megfelelően kezelve. De éppen ilyen káros lehet a dohányzás, az alkohol, vagy a gyógyszerek. Rizikófaktor lehet egy olyan fertőzés is, mint az influenza vagy a rubeola. Második terhesség esetén szintén károsíthatja a magzatot az anya és a magzat eltérő vércsoportja, abban az esetben, ha az apa mondjuk RH pozitív, az anya RH negatív, a baba pedig RH pozitív. A születést követően a baba besárgulhat, ami aztán az agy fontos központjait érinti, ezáltal pedig mozgáskárosodott vagy értelmi fogyatékos lehet a gyermek.

És szüléskor mitől károsodhat a csecsemő?

A koraszülés és a túlhordás is okozhat problémákat. A szülési beavatkozások, mint a császármetszés vagy a vákuumos eljárás közben fellépő komplikációk, de az elhúzódó, nehéz kitolás is lehetnek okai az agyi sérüléseknek. Ez utóbbi során a gyermek elakadva a szülőcsatornában oxigénhiányt szenvedhet, ami miatt késni fog nála a mozgásfejlődésében az elemi reflexek leépülése. Ezek átalakulnak kóros reflexekké, így nem tud fejlődni, mert azok korlátozzák a mozgását.

A mozgásterapeuta feladata ilyenkor ezek leépítése, és annak segítése, hogy a fejlődése a következő szakaszba lépjen. Újszülött korban felléphet egy spontán légzésleállás, ami szintén oxigénhiányos agykárosodást okozhat. A görcsös rosszullét, az elhúzódó sárgaság, a fertőzések, vagy a babánál fellépő anyagcserezavarok is mind-mind rizikófaktorok.

Ha már megtörtént a baj, fontos a mozgászavarok korai felismerése?

Nagyon lényeges, hiszen a korai fejlesztésnek minél előbb el kell kezdődnie. Ellenkező esetben stagnálhat a gyermek fejlődése, és egy idő után már késő bármit is csinálni.

Mik lehetnek a korai tünetek?

Ezeket leginkább a szakorvosok, szakemberek kell hogy észrevegyék, de azok az anyukák, akik informálódnak, szintén megérthetik ezeket a tüneteket. Ha az anyuka bármit is észlel ezek közül, a családorvosához fordulva eljuthat gyermekneurológushoz. Szükség van a fejlesztésre abban az esetben, ha a gyermek az életkorának nem megfelelően fejlődik pszichomotorikus szempontból. De akkor is segítség kell, ha tartósan fennálló tartási és mozgási asszimetriái vannak.

Ez utóbbi két hónapos koráig természetes állapot, de utána meg kell szűnnie az asszimetriának, mivel a mozgásfejlődése ezt megköveteli. Az anyuka már felfigyelhet esetleg a tónuszavarra, ha például a babát felveszi és állandóan megfeszülnek az izmai, vagy ha épp ellenkezőleg, olyan, mint egy rongybaba. Egyértelmű jel a szopási reflex hiánya is, vagy egy bizonyos kor utáni kancsalság, és az összerendezetlen szemmozgások. Ha a babának négy, maximum hat hónapos koráig nem épülnek le a tónusos reflexei, szintén problémát jelezhetnek. Emiatt nem tudnak kialakulni a helyzetreflexek és az egyensúlyreakciói. Ilyen elemi reflex például a megijedési reflex, amikor a kezeit szétcsapja a baba.

Ennek idővel le kell épülnie ahhoz, hogy a mozgása tovább fejlődhessen. Ha mondjuk egy hat-hét hónapos babát a hátára fektetve destabilizálnak, és nem fordul a hasára, hanem ijedtében szétcsapja a kezeit, azt jelenti, hogy az egyensúlyreakciójával, a helyzetreflexeivel baj van.

Ekkor kell jönnie a mozgásterapeuta segítségének. Mi a korai mozgásfejlesztés célja?

Elsősorban, hogy ne rögzüljenek a kóros jelenségek, hogy az egyensúly- és helyzetreakciók normális időben kialakíthatók legyenek. Négy-öt hónapos korig ezeket fel kell ismerni, hogy a probléma kezelhető legyen. Legkésőbb hat hónapos korig le kell tehát épülnie le az elemi reflexeknek, különben kórossá válhatnak, és ezek akadályozzák majd az akaratlagos mozgások megjelenését a baba mozgásfejlődésében.

A korai fejlesztés a motoros és a szenzoros működés egységére, kölcsönös egymásra hatására épül. Olyan módszereket és technikákat kell alkalmazni, amelyek képesek tanítani a páciensek idegrendszerét azon a szinten, ahol a kezelés megkezdésekor tart. Csecsemőkorban a mozgás kiváltása sem szóban, sem utánzásra késztetéssel nem érhető el. Ennek ellenére van mód a károsodott mozgásszabályozó rendszer működésének javítására, sőt az esetek egy részében teljes gyógyulás is elérhető.

Az elemi mozgásminták az előfutárai a véglegeseknek, amik fokozatosan gátlás alá kerülnek, de segítenek abban, hogy a végleges mozgásminta normális módon alakuljon ki. Például, ha egy négy-öt hónapos babát felkapunk a levegőbe, ülő pozíciót vesz fel. Ennek később, a valódi ülésnél fogja hasznát venni. A beteg gyermek, ha ezt nem csinálja, addig ismétlem a felkapást, amíg elkezd felhúzni a lábait.

Minden esetben lehet segítséget kérni Székelyudvarhelyen?

Vannak olyan esetek, amikor tovább kell küldeni a szülőt egy fejlesztőközpontba, mert a terápia várhatóan hosszadalmas lesz, megtörténhet, hogy élethosszig tartó. A súlyosan sérült gyerekek intézményesített fejlesztése sokkal eredményesebb lehet. Legközelebb ilyen segítséget a szülők a Csíkszentmártoni Korai Fejlesztő Központban kaphatnak, de vannak különböző fogyatékkal élőkért létrejött alapítványok, akik foglalkoztatnak is ilyen problémákra specializálódott szakembereket.

Régen egészen az Arad megyei Déznáig kellett küldeni a betegeket, emiatt sokszor az iskolát is ott kellett folytatnia egy-egy gyermeknek.

A rendellenességre utaló jelek

Ahhoz, hogy az újszülöttkori károsodásoknak minél előbb a nyomára bukkanjunk, folyamatosan figyelnie kell gyermekét a szülőnek. Sok olyan jel van, amelyik rendellenességre utalhat:

- a gyermek tizenhárom hetes korában nem tudja ülés közben megtartani a fejét
- a harmadik hónap végén nem reagál az anyja hangjára
- kancsal, összerendezetlen a szemmozgása, nem tud egy fix tárgyra fókuszálni
- a gyermek már kezd gagyogni, de hirtelen leáll a fejlődésben
- tíz hónaposan még nem mond egyszerű szótagokat

- egy évesen a gyermek segítséggel nem tud lépegetni, mert nincs meg a készítése a járásra.

Tamás Margit azokkal a gyerekekkel foglalkozik, akik enyhe oxigénhiánnyal születtek, és valóban nem tudnak lépni az egyről a kettőre, de a koraszülötteket is segíti utolérni kortársaikat a fejlődésben. Akkor azonban, ha súlyosabb esettel áll szemben korai fejlesztő intézményt ajánl a szülőknek.

Ezek a jelek nem mutatnak feltétlenül károsodásra, de ha bármelyiket is tapasztaljuk, mutassuk meg feltétlenül gyermekorvosnak. Ha a gyermekorvos indokoltnak tartja, szakemberhez küldi. A súlyos eseteknél a problémát nagyon hamar észre kell venni ahhoz, hogy a gyereket teljes mértékben, vagy valamennyire rehabilitálni lehessen. A koraszülöttekkel nincs gond, mert, ahogy Marosvásárhelyről hazajönnek, azonnal küldik mozgásfejlesztésre. Nagyon sok példa van rá, hogy a hat és fél hónapra született gyermek végigjárva a megfelelő segítséggel a mozgásfejlődés minden stádiumát, egy éves korára megtanult egyedül járni. Vannak koraszülött babák, akiknek a hallása vagy látása károsodott, emiatt nehezebb a motorikus fejlődése, de ennek ellenére itt is hasonló sikereket lehet elérni.